

Дотримання основоположних принципів дозволяє керівникам орієнтуватися в умовах війни та спрямовувати свої організації до стійкості та успіху» [1].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми менеджменту та публічного управління в умовах війни та післявоєнної відбудови України : матеріали доп. Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 571 с.
2. Грибан Г.П. Управління у сфері фізичної культури і спорту. Житомир: Вид-во «Рута», 2022. 124 с.
3. Криштанович С. Спортивний менеджмент : навч. посіб. / Львів : ЛДУФК, 2020. 208 с.
4. Маляр Е.І., Маляр Н.С. Основи організації та управління у сфері фізичної культури і спорту: Методичні рекомендації / Тернопіль, ЗУНУ: Економічна думка, 2024. 24 с.
5. Менеджмент і безпека в умовах війни: теоретичні та прикладні аспекти: матеріали-науково-практичної інтернет-конференції (м. Львів, 13 травня 2022 року). Львів : ЛьвДУВС, 2022. 348 с.

Надія Олійник

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови,
Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

РОЛЬ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У МЕДИЧНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

При побудові правової європейської держави гостро стоїть питання підготовки фахівців, будівничих її демократичного устрою, повноцінних особистостей з багатим внутрішнім світом, котрим небайдуже майбутнє своєї країни. У Законі України «Про освіту» прописано, що метою освіти є «всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» [1]. Саме тому, вищі навчальні заклади будь-якого спрямування покликані готувати здобувачів освіти, які сповідуватимуть загальнолюдські, національні, моральнодуховні цінності, впливатимуть на розбудову демократичного суспільства. У Розділі 1, Статті 1, пункті 13 Закону «Про освіту» фахова компетентність, яка має бути досягнута в результаті навчання у вищому навчальному закладі, трактується як «динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей» [1]. Забезпечити вказану ціннісно-світоглядну складову компетентності покликані дисципліни гуманітарного профілю, адже освітній і

виховний процеси повинні бути спрямовані не тільки на передачу знань, формування вмінь і навичок, але й опиратися на загальнокультурні цінності, формування моральностійкої, духовнобагатої особистості. «Професійна підготовка майбутніх медичних фахівців не може обмежуватися комплексом медичних знань, умінь, навичок, розвитком особистісних якостей, які відповідають вимогам майбутньої професійної діяльності, вона передбачає і розвиток самої особистості, а це можливо лише при залученні її до системи гуманістичних, загальнолюдських цінностей. У зв'язку з цим, однією з найактуальніших проблем діяльності медичних закладів вищої освіти є гармонійне поєднання гуманістичної підготовки майбутніх фахівців із професійним становленням» [2].

Сьогодні кафедра української мови ТНМУ у своєму арсеналі має низку нормативних і вибіркового навчальних дисциплін, які мають великі можливості для гуманізації навчального процесу, покликані підготувати майбутнього медика до володіння рідною мовою і використання мовлення у його професійній діяльності: «Українська мова за професійним спрямування», «Професійна медична комунікація лікаря з пацієнтом», «Культура медичної професійної мови і спілкування», «Академічне письмо», «Основи медичних комунікацій», «Основи української медичної термінології» та ін. Розробка нових дисциплін триває, адже однією з передумов формування професійної компетентності є формування її комунікативної складової, оскільки мова є одним із основних інструментів діяльності медичного працівника. Сучасний висококваліфікований спеціаліст повинен мати глибокі фахові знання, високу загальну і мовну культуру, уміти спілкуватися з людьми, висловлюватися правильно, точно, чітко, логічно, уміти грамотно писати і знати основні вимоги до ведення ділової і професійної документації. У вищезазначених дисциплін, окрім основної навчальної мети – опанування нормами писемного і усного мовлення, удосконалення правописних навичок, оволодіння медичною термінологією і т.д., є потужна виховна складова, адже передбачає широке ознайомлення здобувачів вищої освіти з відомими українськими вченими, письменниками і поетами, важливими фактами історії України, матеріалами з народознавства, краєзнавства тощо. Гуманізація навчального процесу реалізується через змістовно складений дидактичний матеріал: тексти, розмовні теми, вправи, тестові завдання та ін.

Дієвим засобом гуманізації навчального процесу на кафедрі української мови вважаємо відзначення разом зі студентами визначних дат в історії України, днів народження і вшанування пам'яті видатних українських письменників, історичних постатей. Традиційними є проведення на кафедрі Дня української мови, Шевченківських днів, Свята вишиванки та ін. Ці заходи сприяють вихованню почуття патріотизму, національної гідності, любові до своєї країни, поваги до кращих надбань національної культури, рідної мови.

Професія лікаря – одна із найгуманніших професій у світі. Тому вважаємо, що при підготовці майбутнього медичного працівника до якісного виконання ним професійних обов'язків потрібно звертати особливу увагу на його духовний, моральний, інтелектуальний розвиток, загальнолюдські цінності і культуру, виховання почуття національної гідності громадянина України, тобто

гуманізація освітнього процесу повинна бути важливою складовою фахової підготовки медика.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про освіту» : прийнятий 16.07.2019р. № 10-р/2019. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
2. Кульчицький В. Й. Роль гуманітарних дисциплін у досягненні інтегральних результатів за умов змішаного навчання під час підготовки майбутніх фахівців медичної галузі. Медсестринство. 2022. № 2. С. 8-10. URL: <https://doi.org/10.11603/2411-1597.2022.2.12894>.

Світлана Бойко

*кандидат філософських наук, старший дослідник,
завідувач сектору авторського педагогічного новаторства
відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи,
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»*

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС В УМОВАХ ВІЙНИ

Воєнний стан в Україні суттєво відображається на всіх аспектах суспільного життя, включаючи й систему освіти. В умовах російсько-української війни завданням закладів загальної середньої освіти стає не лише забезпечення якісної освіти, а й зміна стратегій, щоб забезпечити сталість освітнього процесу та відповідати викликам часу. Впровадження інноваційних технологій у таких умовах неминує стикається з рядом викликів та обмежень, які пов'язані з забезпеченням доступу до необхідних ресурсів та збереженням безпеки даних здобувачів освіти, розробкою нових навчальних програм, наближених до потреб сучасного суспільства в умовах війни, вдосконаленням освітнього процесу в умовах війни тощо.

Аналіз наукових досліджень свідчить, що проблемі впровадження інновацій в освіту, пошуку нових ефективних способів її організації та здійснення присвячені праці учених: В. Андрущенко, Т. Бережної, В. Бикова, І. Дичківської, О. Кіян, С. Кириленко, С. Литвинової, О. Мариновської, О. Пометун та ін.

Частина науковців вважають, що якість навчання значно підвищиться за умови використання нових освітніх технологій, які сприятимуть впровадженню дистанційного або змішаного навчання, зможуть створити різні сучасні моделі навчання, зокрема: e-learning (електронне навчання), m-learning (мобільне навчання), blended-learning (змішане навчання), flipped-learning (перевернуте навчання), ubiquitous learning (всепроникаюче навчання) тощо.

Як зазначає начальник відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» С. Кириленко, в умовах сучасних викликів, що стоять перед українською освітою, актуальність впровадження інноваційних технологій в освітній процес набуває особливого значення [2]. Умови війни вимагають від науковців і освітян не лише відповідального ставлення до безпеки здобувачів